

МЕЃУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА
КЛИМЕНТОВОТО ДЕЛО

*Конференција посветена на 1100 годишнината од
Климентовото упокојување*

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE
ST. KLIMENT'S LIFEWORK

*International Conference dedicated to the 1100th Anniversary of
the death of St. Kliment*

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Филолошки факултет
Факултет за образовни науки
Република Македонија

University “Goce Delcev” - Stip
Faculty of Philology
Faculty of Educational Sciences
Republic of Macedonia

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека “Св. Климент Охридски”, Скопје

821.163.1.09Св. Климент Охридски(062)
271.2-36Св. Климент охридски(062)
37(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција Климентовото дело : 23-24 јуни,
2016, Штип : зборник на трудови / [главен и одговорен уредник Драгана
Кузмановска, Соња Петровска] = International scientific conference
St. Kliment's lifework : 23-24 June, 2016, Shtip : book of
proceedings / [editor in chief Dragana Kuzmanovska, Sonja Petrovska].
- Штип : Универзитет “Гоце Делчев”, Филолошки факултет = Shtip =
Goce Delcev University, Faculty of philology, 2017. - 319 стр. :
илустр. ; 30 см

Дел од трудовите и на англ. јазик. - Фусноти кон текстот. -
Abstracts кон повеќето трудови. - Библиографија кон повеќето
трудови

ISBN 978-608-244-404-8

1. Насп. ств. насл.

а) Климент Охридски, св. (840-916) - Собири б) Образование - Собири
COBISS.MK-ID 103357962

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ

BOOK OF PROCEEDINGS

МЕЃУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА

КЛИМЕНТОВОТО ДЕЛО

INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

ST.KLIMENT'S LIFEWORK

23-24 јуни 2016   23-24 June 2016
Штип   Shtip

КЛИМЕНТОВОТО ДЕЛО

Зборник на трудови

ИЗДАВА

Универзитет „Гоце Делчев“, Филолошки факултет, Штип,
Република Македонија

ГЛАВЕН И ОДГОВОРЕН УРЕДНИК

Д-р Драгана Кузмановска

Д-р Соња Петровска

УРЕДУВАЧКИ ОДБОР

- Волф Ошлис – Германија
Драгана Кузмановска – Република Македонија
Мајкл Ерон Рокланд – САД
Соња Петровска – Република Македонија
Марјана Розенфелд – Русија
Татјана Тернова – Русија
Виолета Димова – Република Македонија
Игор Рижнар – Словенија
Дубравка Челинсек – Словенија
Снежана Мирасчиева – Република Македонија
Лазар Стошиќ – Србија
Стана Смилковиќ – Србија
Сунчица Дениќ – Србија
Даниела Коцева – Република Македонија
Рамадан Доган – Турција
Туран Челеби – Турција
Снежана Кирова – Република Македонија
Биљана Иванова – Република Македонија
Софија Заболотнаја – Русија
Татјана Уланска – Република Македонија
Марија Тодорова – Република Македонија

ST.KLIMENT'S LIFEWORK

Book of Proceedings: Scientific and Professional Papers

PUBLISHED BY

Goce Delcev University, Faculty of Philology, Stip,
Republic of Macedonia

EDITOR-IN-CHIEF

Dragana Kuzmanovska, PhD
Sonja Petrovska, PhD

EDITORIAL BOARD

Wolf Oschlies – Germany
Dragana Kuzmanovska – Republic of Macedonia
Michael Aaron Rockland – United States of America
Sonja Petrovska – Republic of Macedonia
Maryana Rosenfeld – Russian Federation
Tatyana Ternova – Russian Federation
Violeta Dimova – Republic of Macedonia
Igor Riznar – Republic of Slovenia
Dubravka Celinsek – Republic of Slovenia
Snezana Miraschieva – Republic of Macedonia
Lazar Stosic – Republic of Serbia
Stana Smilkovik – Republic of Serbia
Suncica Denik – Republic of Serbia
Daniela Koceva – Republic of Macedonia
Ramadan Dogan – Republic of Turkey
Turan Celebi – Republic of Turkey
Snezana Kirova – Republic of Macedonia
Biljana Ivanova – Republic of Macedonia
Sofya Zaboltnaya – Russian Federation
Tatjana Ulanska – Republic of Macedonia
Marija Todorova – Republic of Macedonia

ОРГАНИЗАЦИСКИ ОДБОР

Драгана Кузмановска
Соња Петровска
Виолета Димова
Блажо Китанов
Светлана Јакимовска
Стојко Стојков

ЈАЗИЧНО УРЕДУВАЊЕ

Толе Белчев (македонски јазик)
Марија Гркова (македонски јазик)
Татјана Уланска (англиски јазик)

ТЕХНИЧКИ УРЕДНИК

Славе Димитров
Костадин Голаков

АДРЕСА

Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А
п. факс 201
МК-2000 Штип, Македонија

Овој Зборник е сведоштво за одбележување на 1100 годишнината од Климентовото упокојување преку успешно остварена меѓународна конференција од страна на Филолошкиот факултет и Факултетот за Образовни науки при Универзитетот „Гоце Делчев“ во Климентова чест.

Во Зборникот се објавуваат трудовите од Конференцијата, со цел да останат сведоштво за идните генерации како што св. Климент и нам ни остави такви пишани дела и трајни траги.

CONFERENCE ORGANIZATION BOARD

Dragana Kuzmanovska
Sonja Petrovska
Violeta Dimova
Blazo Kitanov
Svetlana Jakimovska
Stojko Stojkov

LANGUAGE EDITORS

Tole Belcev (Macedonian language)
Marija Grkova (Macedonian language)
Tatjana Ulanska (English language)

TECHNICAL EDITOR

Slave Dimitrov
Kostadin Golakov

ADDRESS

Faculty of Philology
Krste Misirkov 10-A
P.O. Box 201
MK-2000, Stip, Macedonia

This Book of Proceedings is a testimony of the jubilee, 1100 years of the death of St. Kliment, and the successfully organized International Conference by the Faculty of Philology and the Faculty of Educational Sciences of the Goce Delchev University in Shtip in the honour of St. Kliment.

The Book of Proceedings published the papers from the Conference to leave them to the future generations, as St. Kliment did with his written works and legacy.

СОДРЖИНА / TABLE OF CONTENTS

ПРЕДГОВОР

Од уредниците

FOREWORD

The Editors

КЛИМЕНТОВОТО ДЕЛО / ST.KLIMENT'S LIFEWORK

Илија БЕЛЕВ

СВЕТИ КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ И ВТЕМЕЛУВАЊЕТО НА

БРЕГАЛНИЧКАТА КНИЖЕВНА ТРАДИЦИЈА..... 17

Добрила МИЛОВСКА

ПОУЧИТЕЛНИТЕ СЛОВА НА СВЕТИ КЛИМЕНТ 27

Соња ЕНЦЕКОВА СОПОТСКА

ТРАНСПОНИРАЊЕ И ХЕРМЕНЕВТИЧКИ АСПЕКТ НА

КНИЖЕВНИ ЖАНРОВИ ОД СТАРАТА СВЕТСКА

ЛИТЕРАТУРА ВО КЛИМЕНТОВОТО ДЕЛО 33

Димитар ПАНДЕВ

БИБЛИСКИТЕ ПАРАБОЛИ ВО КЛИМЕНТОВИТЕ СЛОВА

(СО ПОСЕБЕН ОСВРТ ВРЗ ПАРАБОЛАТА ЗА БЛУДНИОТ СИН)..... 53

Лилјана МАКАРИЈОСКА

УЛОГАТА НА ОХРИДСКАТА КНИЖЕВНА ШКОЛА ВО

РАЗВИТОКОТ НА СРЕДНОВЕКОВНАТА ПИСМЕНОСТ 59

Трајче СТОЈАНОВ

СВ. КЛИМЕНТ КАКО ЕТИЧАР 69

Снежана МИРАСЧИЕВА

ЗА ОДНОСОТ МЕЃУ УЧИТЕЛОТ И УЧЕНИКОТ-

ОД КЛИМЕНТА ДО ДЕНЕС 77

Толе БЕЛЧЕВ, Ранко МЛАДЕНОСКИ

КОНТЕКСТОТ СВ. КЛИМЕНТ VS ПРЛИЧЕВ ВО

МАКЕДОНСКАТА КУЛТУРНА МЕМОРИЈА..... 85

Жаклина ЃОРЃИОСКА, Лилјана МАКАРИЈОСКА ЦРКОВНОСЛОВЕНИЗМИТЕ ВО ПОЕМАТА ПОСВЕТЕНА НА АЗБУКОСЛОВЕЦОТ – КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ.....	95
Оливер ЦАЦКОВ УНИВЕРЗАЛНОСТА НА КЛИМЕНТОВОТО ДЕЛО – НЕИЗГАСЛИВА СВЕТЛИНА ЗА СЕСЛОВЕНСКИТЕ НАРОДИ	103
Милена РИСТОВА-МИХАЈЛОВСКА ЗА ДВЕ ПОХВАЛНИ СЛОВА НА СВЕТИ КЛИМЕНТ И БИБЛИСКИТЕ ЦИТАТИ И ЕЛЕМЕНТИ ВО НИВ	109
Весна КОЖИНКОВА СИЛАТА НА КЛИМЕНТОВИОТ ДУХ ВО РАЃАЊЕТО НА НОВАТА МАКЕДОНСКА КНИЖЕВНОСТ.....	117
Игор ЈАНЕВ, Борче МИЛОШЕСКИ ДЕЛОТО НА СВЕТИ КЛИМЕНТ ВО НАСТАВАТА ПО ИСТОРИЈА.....	127

ЛИТЕРАТУРА / LITERATURE

Волф ОШЛИС ГЕРМАНСКИОТ БИСКУП ВИХИНГ (830-912) – ПРОТИВНИК, КОНКУРЕНТ ИЛИ ЖРТВА НА МАКЕДОНСКИТЕ СЕДМОЧИСЛЕНЦИ.....	139
Suncica DENIC PERSECUTION AND HOMELAND IN SERBIAN LITERATURE OF KOSOVO AND МЕТОHIЈА.....	145
Stana SMILJKOVIC CULTURAL CONTEXT AND HUMANIZATION OF EDUCATION ON EXAMPLES OF LITERARY TEXTS FOR CHILDREN.....	153
Марија КРСТЕВА INTERTEXTUAL REFERENCES TO J. CONRAD'S NOVELLA HEART OF DARKNESS IN F. F. COPPOLA'S FILM APOCALYPSE NOW.....	161
Даниела КОЦЕВА УЛОГАТА НА ЦРКВАТА НЕКОГАШ И ДЕНЕС.....	167

ОБРАЗОВАНИЕ / EDUCATION

- Стојко СТОЈКОВ**
СВЕТИ КЛИМЕНТ КАКО НАШ И КАКОВ 175
- Марија КУСЕВСКА**
УПОТРЕБАТА НА ЕВРОПСКОТО ЈАЗИЧНО
ПОРТФОЛИО ЗА САМООЦЕНУВАЊЕ И РАЗВИВАЊЕ
АВТОНОМИЈА ПРИ УЧЕЊЕТО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ 195
- Слаѓана СТАМЕНКОВА**
ИНОВАТИВНИ МЕТОДИ ВО ОБРАЗОВАНИЕТО -
ПОВРЗУВАЊЕ НА МАКЕДОНИЈА СО ЕВРОПА И СО СВЕТОТ 203
- Наташа ЛАЗАРЕВА**
ГЛОБАЛИЗАЦИЈАТА И НЕЈЗИНОТО ВЛИЈАНИЕ ВРЗ
ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ..... 207
- Петре ПЕТКОВСКИ, Емилија ШЕЌЕРИНОВА**
ТЕСТИРАЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ ВО СОВРЕМЕНИОТ
ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС 213
- Ирена КИТАНОВА**
ЧИТАЊЕТО КАКО ПОТРЕБА И РАДОСТ 219
- Весна КОЦЕВА**
ИСТОРИСКИ ПРЕГЛЕД НА УПОТРЕБАТА И ДЕФИНИРАЊЕТО
НА ПОИМИТЕ ИНПУТ И ИНТЕЛК ВО МЕТОДИКАТА НА
НАСТАВАТА ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК 225
- Марија ТОДОРОВА, Весна КОЦЕВА**
ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗАЦИЈА НА ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ 233

ЈАЗИК / LANGUAGE

- Блаже КИТАНОВ**
ЉУБОВТА И ПЕСНАТА КАКО МОСТ ЗА
ИНТЕРКУЛТУРНА КОМУНИКАЦИЈА 241

Марија ЛЕОНТИЌ ПРЕВОДНА ЕКВИВАЛЕНЦИЈА НА ЛЕКСИЧКО НИВО ПРИ ПРЕВЕДУВАЊЕ ОД ТУРСКИ НА МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК.....	249
Софија ЗАБОЛОТНАЈА ПРЕВОДОТ И КОМЕНТАРИТЕ: МОДЕРНАТА ПОТРЕБА ЗА КОМПРЕСИИ	257
Виолета НИКОЛОВСКА Б. КОНЕСКИ – КОДИФИКАТОР НА МАКЕДОНСКИОТ СТАНДАРДЕН ЈАЗИК	263
Светлана ЈАКИМОВСКА ТЕРМИНИТЕ И НИВНИТЕ ФРАНЦУСКИ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО ЗБОРНИКОТ ТЕРМИНОЛОГИЈА ОД ОБЛАСТА НА ТЕОЛОГИЈАТА ОД ЈОВАН ТАКОВСКИ	273
Билјана ИВАНОВСКА, Мери БАСОВСКА ЗА ЗБОРОТ ШТО НАПРАВИ УСПЕШНА КАРИЕРА ВО ЈАЗИКОТ.....	285
Снежана КИРОВА, Драгана КУЗМАНОВСКА, Биљана ИВАНОВА СПОРЕДБА НА ПОСЛОВИЦИТЕ НА ЧЕТИРИ ЈАЗИЦИ	293
Татјана УЛАНСКА, Марија ТОДОРОВА ЕФЕКТИВНОСТА НА КОРИСТЕЊЕ МЕТАФОРИ ВО НАСТАВАТА ПО СТРАНСКИ ЈАЗИК.....	301
Делфина ЈОВАНОВА НИКОЛЕНКО СЛИЧНОСТИ И РАЗЛИКИ МЕЃУ ГЛАГОЛИТЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ И РУСКИОТ ЈАЗИК.....	305
Весна ПРОДАНОВСКА УЛОГАТА НА НАСТАВНИКОТ И НА УЧЕНИКОТ ПРИ СОВЛАДУВАЊЕТО НА ПРАВИЛЕН ИЗГОВОР ВО ИЗУЧУВАЊЕТО НА АНГЛИСКИОТ КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК	313

ЕВРОПСКОТО ЈАЗИЧНО ПОРТФОЛИО, САМООЦЕНУВАЊЕТО И АВТОНОМИЈАТА ПРИ УЧЕЊЕТО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ

Апстракт:

Европското јазично портфолио (ЕЈП) е документ којшто Европскиот совет го креираше за поддршка на учењето јазичи. Тоа е поврзано со Заедничката европската рамка на референтни нивоа (ЗЕРП) и им овозможува на изучувачите на јазичи да развијат рефлексивен приод кон учењето и да вршат самооценување на постигнатите резултати. ЕЈП придонесува учењето да биде целно насочено и транспарентно, ја поттикнува одговорноста на изучувачите и ја развива нивната автономија во учењето. Употребата на ЕЈП во наставата овозможува учество на учениците/студентите во креирањето на наставната програма и нејзино прилагодување кон нивните потреби и интереси.

Клучни зборови: автономија, ЕЈП, ЗЕРП, рефлексивен приод, самооценување

Marija Kusevska²

EUROPEAN LANGUAGE PORTFOLIO, SELF-ASSESSMENT AND DEVELOPING AUTONOMY IN FOREIGN LANGUAGE LEARNING

Abstract:

The European Language Portfolio (ELP) was created by the Council of Europe in support of language learning. It is connected with the Common European Framework of Reference Levels (CEFR) and enables language learners to develop reflective approach in language learning and to self-assess their achievements. ELP contributes to directed and transparent learning, enhances learners' responsibility and develops their autonomy. The use of the ELP in language teaching and learning creates favourite environment for students to participate in syllabus design and its daptation to their needs and interests.

Keywords: authonomy, ELP, CEFR, reflective approach, self-assessment

---

¹ Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип

² Faculty of Philology, University “Goce Delcev” - Stip, Macedonia

Вовед

Европското јазично портфолио (ЕЈП) е документ којшто Европскиот совет го креираше за поддршка на учењето јазично и за спроведување на своите јазични политики со цел да се поддржи мобилноста, многујазичноста, мултикултурата и воведувањето иновации во наставата по странски јазично. Најпознато е портфолиото за возрасни (16+), но регистрирани се и многу други портфолија за различни возрасти. Документот е директно поврзан со Заедничката европската рамка на референтни нивоа (ЗЕРП) и им овозможува на изучувачите на јазично да развијат рефлективен приод кон учењето: да ги опишуваат своите искуства, да ги определуваат целите и според нив да го планираат учењето и да вршат самооценување на постигнатите резултати. ЕЈП овозможува опишување на јазичните компетенции на стандардизиран начин, препознатлив за сите европски земји.

ЕЈП има политичка, педагошка и документиращка функција. Политичката функција се огледа во неговата поддршка на мобилноста, развивањето јазично и културна толеранција, стандардизација на нивоата за познавање на јазичните, воведување иновации во наставата, и поддршка на доживотното учење.

1. Дефинирање на автономија во учењето

Концептот за автономија во учењето е централен во ставовите на Советот на Европа во врска со учењето јазично. Него прв го промовирал Хенри Холек во своето дело Автономијата и учењето странски јазично (Holec, 1981). Холек ја дефинира автономијата како „способност да се преземе одговорноста за учењето во свои раце“. Со тоа се назначува дека учењето целосно зависи од оној што учи. Тоа подразбира дека ние се стремиме да учиме „систематично и доброволно“ (Holec, 1981:3), применувајќи рефлективност и анализа кои ни овозможуваат да го планираме, следиме и оценуваме нашето учење. Литл (Little, 2007), наведува дека ваквиот приод кон учењето не само што создава услови за активно вклучување на изучувачите во процесот на самостојно планирање и спроведување на учењето, туку и ја зголемува нивната мотивација.

Според *Принципите и упатствата (Principles and Guidelines)* во кои се дефинира ЕЈП и неговите функции (Council of Europe, 2000/2004), ЕЈП го рефлектира ставот на Советот на Европа дека изучувачот е во центарот на процесот на подучување и учење. Според *Принципите и упатствата*, ЕЈП е сопственост на изучувачот не само во физичка смисла, туку и како средство преку кое изучувачите го планираат, следат и оценуваат своето учење. Со тоа, големо значење му се дава и на самооценувањето. Самооценувањето и развивањето автономија во учењето се тесно поврзани. За да можат да развиваат независност во учењето, изучувачите на јазично треба да можат да го оценуваат своето знаење, да поставуваат цели во учењето и да развиваат стратегии и методи за нивно постигнување. Според Литл (Little, 2009), развивањето автономија во

учењето се заснова врз основа на три основни педагошки принципи:

- учество на индивидуата – нејзино вклучување во процесот на планирање и спроведување на учењето;
- рефлексивен природ кон учењето – водење на индивидуата низ процесот на планирање, следење и оценување на учењето;
- соодветна употреба на јазикот што се изучува – употреба на јазикот што се изучува како средство и за комуникација и за учење.

Кохонен (Kohonen, 2012), ја дефинира автономијата во учењето како „компетенција која вклучува знаење, способност за развивање социјална одговорност и критичка свест“, што придонесува улогите на изучувачите и на наставниците постојано да се прилагодуваат во согласност со новата методологија во наставата.

2. Односот помеѓу наставата, учењето и оценувањето

Во согласност со новите тенденции во учењето, наставниците и изучувачите треба да го променат својот однос кон улогата на наставникот и ученикот во наставата. Во тој процес на остварување на промената, ученикот треба да преземе поголема одговорност за своето учење (Kohonen, 2009; Little & Perclovà, 2001; Murray, 2009). Овие промени го опфаќаат и самооценувањето кое би требало да биде составен дел на педагошкиот процес во сите образовни системи кои имаат холистички природ кон учењето. Самооценувањето бара критичко размислување и интроспекција. На тој начин учениците се третираат како рамноправни во процесот на учење и на оценување и нивната самодоверба се зголемува (Ushioda 1996; Kostopulu, 2010). За да биде успешно самооценувањето потребни се јасни дескриптори кои опишуваат што треба учениците да знаат на секое ниво, тоа да се однесува на некое специфично искуство и учениците претходно се обучуваат како да вршат самооценување. Основна придобивка од самооценувањето е зголемување на мотивацијата и на свесноста на учениците за нивните јаки и слаби страни и за тоа како можат да го направат своето учење поефикасно. (David Little, 2009; Kostopulu, 2010)

Како што наведува Кохонен (Kohonen, 2012), ЕЈП претставува незаменлива алатка при учењето јазичи. Тоа е водич и за изучувачите и за наставниците. На изучувачите им овозможува да го планираат и да го оценуваат своето учење, а наставниците ги упатува на развивање методологија која ќе го овозможува осамостојувањето на изучувачите. Со тоа ЕЈП ја поврзува теоријата со педагошките практики во училищата со цел да овозможи развивање на интеркултурни комуникациски способности.

3. Придонесот на ЕЈП кон развивањето автономија во учењето

ЕЈП е лична сопственост на ученикот и се состои од три дела:

1. **Јазичен пасош**, кој јасно ги прикажува јазичите кои ученикот ги владее,

на кое ниво и какво е неговото меѓукултурно искуство. Во него учениците ги наведуваат своите формални јазични сертификати и дипломи и вршат самооценување на своето моментално познавање на јазикот следејќи ја скалата за самооценување. На оваа скала внесени се дескрипторите на јазичните нивоа (А1, А2, Б1, Б2, Ц1 и Ц2), распределени според јазичните вештини: слушање, читање, усна интеракција, усна продукција и пишување. Во поглед на интеркултурното искуство, учениците ги внесуваат своите контакти со јазикот во училиштето и надвор од него, престои во странство и сл.

2. Јазичната биографија е оној дел од ЕЈП кој е најдиректно поврзан со неговата педагошка функција и се однесува на учењето и на предавањето на јазикот. Таа промовира развивање автономија во учењето, преку примена на рефлективен приод во учењето, поголема инволвираност на учениците во планирањето на наставата, флексибилност во наставата и самооценување. Јазичната биографија е документ кој може да се дополнува со податоци за тоа како, зошто и каде учениците го учеле јазикот што го знаат. Таа им помага да ги определат нивните цели во учењето, да размислуваат за нивното учење на јазикот и за меѓукултурните искуства и да го определат нивното сегашно ниво за јазикот што го учат. Во врска со ова, учениците пишуваат четири есеи на следните теми:

- Моите цели при учење на јазикот – учениците запишуваат зошто го учат јазикот и кои јазични вештини се најважни за нив;
- Моето досегашно учење на јазикот – учениците ги набројуваат по хронолошки ред и ги запишуваат своите искуства во врска со учењето на јазикот;
- Моите искуства со другиот јазик и култура – учениците ги опишуваат оние искуства за другиот јазик и култура кои ним им се најважни;
- Моите сегашни јазични приоритети – учениците проценуваат кои вештини можат да ги користат на јазичното ниво кое го имаат и утврдуваат што би сакале да постигнат до крајот на курсот.

Своите јазични приоритети учениците ги определуваат преку посебни табели кои содржат дескриптори од типот „можам“, на пример „Можам да поканам и да одговорам на покана“. Табелата за самооценување во Јазичниот пасош содржи кус опис на она што лицето може да го прави на одреден јазик, на одредено ниво, во поглед на слушањето, читањето, говорната интеракција, говорната продукција и пишувањето. Во Јазичната биографија, обопштените описи се расчленуваат на поконкретни искази.

Вака расчленетите дескриптори им помагаат на учениците да ги определат нивните цели во учењето и да проверат дали точно го определиле своето ниво. Наставникот треба да ги земе предвид и според нив да ја организира наставата бидејќи тие му покажуваат што е она што учениците сакаат и треба да го учат. Учениците можат да направат постери со оние компетенции кои сакаат

да ги постигнат. Во текот на работењето, наставникот може да се осврнува на постерите и да преговара со нив, дали тоа што е зацртано е и остварено. Учениците, заедно со наставникот, можат да изработат план за работа. Може да се направи договор меѓу наставникот и учениците во врска со учењето врз основа на ова. Учениците можат да водат дневник во врска со учењето преку ЕЈП каде ќе ги запишуваат своите планови и цели, сознанија, искуства, тешкотии и сл.

Имајќи сознанија за целите и за приоритетите на учениците, наставникот треба да размисли за домените, темите, поднасловите и комуникациските цели кои треба да се работат на часовите; како треба да изгледаат активностите; и кој ќе биде крајниот производ (постер, напис, ЦД, радио емисија).

3. **Досието** има документирачка функција. Во него учениците ги собираат на едно место примероците од нивната работа и други документи со кои ја докажуваат својата способност за користење на јазикот кој го учат. Во Досието, учениците можат да вклучат примероци на добро напишани текстови, аудио/видео записи, описи и резултати од проекти кои ги работеле, документи, дипломи, уверенија, опис на курсеви, размислувања за напредокот во учењето на јазикот, извештаи на менторите или на наставниците и сè што сакаат да зачуваат и да им покажат на другите.

4. Заклучок

Пилотирањето на ЕЈП и неговата употреба во повеќе европски земји (Швајцарија, Финска, Холандија, Ирска, Чешка, Романија, и др.) покажа дека тоа може да има многу позитивно влијание во процесот на учење на јазиците. Како најзначајни придобивки се наведуваат следните:

- учениците се помотивирани и покреативни;
- се зголемува нивната самодоверба;
- повеќе размислуваат за своето учење и способности;
- професорите можат да бидат покреативни;
- им даваат конкретни информации на родителите;
- фокусот е на комуникацијата, а не на граматичките грешки;
- учениците можат да одлучат кои јазични вештини да ги развиваат;
- стануваат свесни за учењето надвор од училницата;
- доброволните активности ја зголемуваат нивната иницијатива;
- се подобруваат односите меѓу учениците и меѓу учениците и професорот.

На педагошко ниво, контролата на професорот се поместува врз учениците кои се ставаат во фокусот на сите фази на учењето: креирањето на програмите, спроведување на активностите, оценување на успешноста на нивното извршување и оценување на напредокот на учениците. Наставниците креираат нов педагошки циклус кој се состои од поставување на целите, рефлексивно набљудување на процесот на учење и самооценување врз основа на „можам“

листите за означување. Врз основа на самооценувањето, учениците можат понатаму да го планираат своето учење (Jiménez *et al.*, 2007; Kohonen, 2012).

Методологијата која е во основата на ЕЈП го менува природот од индивидуален кон групен. Групната работа создава чувство на поврзаност меѓу учениците и ја зголемува нивната внатрешна мотивација (Ushioda, 2003). Автономниот природ во учењето ја зголемува довербата меѓу наставниците и учениците и овозможува создавање на интерактивна култура на учење преку дијалог и истражување (Kaikkonen, 2001; Kohonen, 2009; Little, 2009).

Референци

- [1] Council of Europe. (2000/2004). *European Language Portfolio (ELP): Principles and Guidelines. With added explanatory notes*. Strasbourg: Council of Europe. (DGIV/EDU/LANG (2000) 33 rev.1)
- [2] Council of Europe. (2001). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.
- [3] Holec, H. (1981). *Autonomy and foreign language learning*. Oxford: Pergamon. (First published 1979, Strasbourg: Council of Europe)
- [4] Jiménez R.M., Lamb, T. and Vieira, F. (2007). *Pedagogy for autonomy in language education in Europe: towards a framework for learner and teacher development*, Dublin: Authentik.
- [5] Kaikkonen, P. (2001). Intercultural learning through foreign language education. In V. Kohonen, R. Jaatinen, P. Kaikkonen and J. Lehtovaara, *Experiential learning in foreign language education*, London: Pearson Education, 61–105.
- [6] Kohonen, V. (2009). Autonomy, authenticity and agency in language education: the European Language Portfolio as a pedagogical resource. In R. Kantelinen and P. Pollari (eds) *Language education and lifelong learning*, Joensuu: Philosophical Faculty, University of Eastern Finland, 9–44.
- [7] Kohonen, V. (2012). Developing autonomy through ELP-oriented pedagogy. In Bärbel Kühn and María Luisa Pérez Cavana (eds) *Perspectives from the European Language Portfolio: Learner autonomy and self-assessment*. London, New York: Routledge.
- [8] Kostopulu, S. (2010). Learner self-assessment and the European Language Portfolio. *Advances in Research on Language Acquisition and Teaching: Selected Papers*. Dublin: Authentik.
- [9] Little D. and R. Perclovà (2001). *European Language Portfolio: A guide for teachers and teacher trainers*. Strasbourg: Council of Europe.
- [10] Little, D. (2007). Learner autonomy: drawing together the threads of self-assessment, goal-setting and reflection in ECML's 2nd medium-term programme (2004-2007). Graz: ECML.
- [11] Little, D. (2009). The European Language Portfolio: where pedagogy and

- assessment meet. 8th International Seminar on the European Language Portfolio, Graz, 29 September–1 October 2009. Strasbourg: Council of Europe.
- [12] Murray, G. (2009) Self-access language learning: structure, control, and responsibility. In F. Kjsik, P. Voller, N. Aoki and Y. Nakata (eds) *Mapping the terrain of learner autonomy: learning environments, learning communities and identities*, Tampere: Tampere University Press, 118–142.
- [13] Ushioda, E. (2003) Motivation as a socially mediated process. In D. Little, J. Ridley and E. Ushioda (eds) *Learner autonomy in the foreign language classroom: teacher, learner, curriculum and assessment*, Dublin: Authentik, 90–102.